

VESTBY KOMMUNE

HANDLINGSPLAN FOR ET GODT PSYKOSOSIALT BARNEHAGEMILJØ

SEPTEMBER 2021 – REVIDERT SEPTEMBER 2023

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	2
2	Handlingsplanens mål	3
3	Barns rettigheter og lovgrunnlag	4
4	Sentrale begreper	5
	Krenkelser	5
	Mobbing	5
	Barns beste vurdering	6
	Nulltoleranse	7
	Plikt til å gripe inn for å hindre krenkelser	7
	Forebyggende arbeid	8
	De ansatte	9
	Samarbeid med foreldrene	10
6	Aktivitetsplikt der barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø	11
7	Skjerpet aktivitetsplikt hvis en ansatt i barnehage krenker et barn	13
8	Referanser	14
9	Vedlegg	15

Alle bilder hentet fra pixabay.com – gratisbilder på nett.

Handlingsplanen er gjennomgått med tilgjengelighetskontrollen.

«Ta på plaster og gi klem!»

5-åringens råd til voksnes arbeid med trivsel og inkludering

---

1 Innledning

Alle barnehagebarn har rett til et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø der de opplever å være betydningsfulle for fellesskapet. Barna skal trives og få oppleve lek, inkludering, utvikling og mestring i barnehagen. Krenkelser og begynnende mobbeatferd må håndteres og stoppes før det utvikler seg til mobbing, også for å hindre at det dannes et mønster som fortsetter over i skolehverdagen. Det er derfor viktig at det systematiske forebyggende arbeidet mot krenkelser og mobbing starter i barnehagen.

Denne handlingsplanen retter seg mot alle ansatte som møter barn i barnehagen, og er utarbeidet for å støtte barnehagene i arbeidet med å etterleve bestemmelsene i barnehageloven kapittel VIII. Handlingsplanen skal bidra til å omsette regelverket til praksis, både ved å gi regelverksforståelse og konkrete handlingsverktøy. Det gjelder barnehagens arbeid med å være et helsefremmende og forebyggende sted, å avdekke og håndtere krenkende ord og handlinger og mobbing, samt å oppfylle aktivitetsplikten der barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø.

Handlingsplanen må sees i sammenheng med kommunens planprogram kapittel 5 Trygg oppvekst, kommunens arbeid med bedre tverrfaglig innsats (BTI/ BliZ) og Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis. Den bygger også på følgende bærekraftsmål fra FN:

Planen er revidert i 2023 av barnehagesjefen og 4 kommunale styrere. Planen legges inn i internkontrollsystemet i Vestby kommune, og vurderes årlig av styrere og barnehagesjefen.

Private barnehager gjøres kjent med planen og er velkomne til å bruke den.

2 Handlingsplanens mål

I VESTBY OPPLEVER ALLE BARN OG UNGE TRYGGHET, MESTRING OG DELTAKELSE I FELLESKAPET.

For å oppnå hovedmålet skal de ansatte i barnehagene:

- Ha grunnleggende kunnskap om hvordan man kan fremme et godt psykososialt barnehagemiljø og forebygge krenkelser og mobbing
- Øke sin evne til å oppdage, håndtere og sette inn tiltak ved krenkelser og mobbing
- Øke sin evne til å si ifra til hverandre og varsle styrer dersom man får kjennskap til at en ansatt krenker et barn
- Øke sin evne til å samarbeide med foreldrene for å skape et inkluderende, trygt og godt barnehagemiljø for alle barn

Ved å arbeide systematisk over tid for et godt psykososialt miljø for alle barn og forebygge forekomsten av krenkelser, vil alle barn kunne oppleve et mobbefritt barnehagemiljø som er preget av trivsel og en opplevelse av tilhørighet.

Sitatene i dette heftet er hentet fra barnesamtaler i barnehagene i forbindelse med arbeidet med prosjektplan for inkluderende barnehage – og skolemiljø.

«Si unnskyld og bli venner igjen»
5-åringens kjennetegn på trivsel og inkludering

---

3 Barns rettigheter og regelverksgrunnlag

Planen er en del av barnehagens internkontroll på barnehageloven kapittel VIII. Målet med internkontrollen er å sikre at barnas behov for omsorg, lek og utvikling blir ivaretatt i henhold til regelverket, og at de får oppfylt sine rettigheter.

FNs barnekonvensjon artikkel 3 og 12 hjemler kravet om at alle barn skal bli hørt og at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn. Alle barn har også rett til å ikke bli diskriminert (artikkel 2) og til beskyttelse så ingen fysisk eller psykisk skader dem (artikkel 19). Mobbing og/ eller krenkelser som ikke blir håndtert kan svekke disse rettighetene.

I **barnehageloven** kapittel VIII Psykososialt barnehagemiljø regelverkfestes følgende:

- ✓ § 41 Nulltoleranse og forebyggende arbeid
- ✓ § 42 Plikt til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø (aktivitetsplikt)
- ✓ § 43 Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehagen krenker barn

Plikten til å «gripe inn» etter § 41 er knyttet til krenkelser og/ eller mobbing som den ansatte selv er vitne til, og som fortsatt pågår. Aktivitetsplikten etter §§ 42 og 43 er knyttet til spørsmål om barnet har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø. Barnehagen skal dokumentere hva som blir gjort for å oppnå aktivitetsplikten ved å bruke mal for aktivitetsplan (se vedlegg).

Opplæringsloven regulerer elevenes skolemiljø. Departementet legger til grunn at begrepet krenkelse skal forstås på samme måte som på skolefeltet og viser i denne sammenheng til forståelsen som er lagt til grunn i NOU 2019:23 Ny opplæringslov.

4 Sentrale begreper

Barnehageloven §§ 41-43 inneholder begreper som vi må reflektere over og skape en felles forståelse for i barnehagen.

Psykososialt barnehagemiljø

Barns fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen, og barnehagens fysiske utforming og det psykososiale miljøet har stor betydning for barns trivsel, livsglede, utvikling, mestring og følelse av egenverd. Barnehagelovens bestemmelser om barnas psykososiale miljø handler ikke bare om mobbing og krenkelser, men også om at barna har det trygt og godt i barnehagen. Barnehagene skal derfor både arbeide for å hindre krenkelser og mistriivsel, og for at barnehagemiljøet skal bidra positivt til barns helse, trivsel, lek og læring.

«Sørge for at det er leker vi kan leke med»

5-åringens råd til voksnes arbeid for trivsel og inkludering

Krenkelser

Krenkelser er alle former for atferd som med eller uten vilje rammer andre mennesker fysisk eller psykisk. Krenkelser kan skje som enkeltstående eller gjentatte handlinger. Krenkelsesbegrepet er i barnehagelovens bestemmelse objektiv i den forstand at hva som er en krenkelse, beror på en helhetlig vurdering og ikke bare det enkelte barnets opplevelse. Likevel skal det tas høyde for at barn har ulike terskel for hva som oppleves som krenkende.

Mobbing

Mobbing defineres på ulike måter, og forståelsen av begrepet er under utvikling. Forskning knyttet til barnehagebarn har gitt oss flere perspektiver på mobbing. I denne planen vektlegges følgende definisjon:

«Mobbing av barn er handlinger fra voksne og/ eller barn som hindrer opplevelsen av å høre til, å være en betydningsfull person i fellesskapet og muligheten til medvirkning.»

(Lund, Helgeland, Kovac, 2017:6)

Mobbing kan ha ulike former. Det kan være verbalt (kallenavn og skjellsord), sosialt (utestenging i lek), materielt (ødeleggelse av klær og eiendeler) eller trusler – fysisk (slag, spark, klyping), digitalt (på sosiale medier og internett) og skjult gjennom blikk og annet kroppsspråk. Det er ikke slik at alle slike episoder er mobbing.

Barnehagebarn er i utvikling, og situasjoner i lek og aktivitet kan bli vanskelige og føre til konflikter. Mobbing skiller seg fra konflikt ved at konflikt ofte handler om likeverdighet mellom partene mens mobbing i stor grad handler om ubalanse i maktforholdet.

Barns beste vurdering

Barns rett til medvirkning og hensynet til barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved alle handlinger og avgjørelser som berører barn. I barnehagens arbeid mot mobbing og krenkelser skal derfor barnets stemme og en vurdering av barnets beste ut ifra situasjonen barnet er i og hvilke behov barnet har, være med i selve vurderingen av tiltak. Tiltakene må også sees i sammenheng med barnegruppas behov og forutsetninger. Dersom det oppstår motsetninger mellom enkeltbarn og barnegruppas behov og forutsetninger må det tas en faglig helhetsvurdering der det synliggjøres hvilke hensyn som tillegges mest vekt.

5 Nulltoleranse og forebyggende arbeid

Barnehageloven § 41. Nulltoleranse og forebyggende arbeid

Barnehagen skal ikke godta krenkelser som for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Alle som arbeider i barnehagen, skal gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for slike krenkelser.

Barnehagen skal forebygge tilfeller hvor barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremme helsen, trivselen, leken og læringen til barna.

Nulltoleranse

Barnehagen skal ikke godta krenkelser som for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Dette gjelder ord og handlinger fra både barn og de som arbeider i barnehagen (både faste og midlertidig ansatte, samt renholder, driftstekniker og andre som jevnlig arbeider i barnehagen), og omfatter ytringer eller handlinger som er nedverdiggende eller integritetskrenkende. Det handler også om både aktive handlinger og verbale uttrykk, og mer passiv opptreden som utestenging, isolering og baksnakking. Det gjelder situasjoner der ansatte objektivt sett kan fastslå at det foreligger en krenkelse, altså basert på en helhetlig vurdering. Barnets opplevelse alene er ikke avgjørende, og barn kan ha ulike opplevelser av samme type hendelser. Personlige forhold ved det enkelte barn har betydning for vurderingen, for eksempel kjønnsuttrykk, funksjonsevne eller atferdsvansker. Barnehagen skal ha lav terskel for hva som er krenkelser, fordi barn er mer sårbare enn voksne.

«Ha det gøy sammen!»

5-åringens råd til voksnes arbeid for trivsel og inkludering

Plikt til å gripe inn for å hindre krenkelser

Alle som arbeider i barnehagen, skal gripe inn når et barn utsettes for krenkelser. Krenkelsesbegrepet er objektivt, og gjelder der den som arbeider i barnehagen selv ser at et barn blir utsatt for en krenkelse. Å gripe inn kan være å stanse, korrigere eller veilede barn som krenker andre barn, der og da i situasjonen, og skal gjøres på

en måte som ikke er stigmatiserende for barna, og som ivaretar alle de involverte barna på en god måte. Den ansatte skal ikke stå i fare for å skade seg selv, utøve tvang, makt eller krenke barna for å stanse situasjonen med mindre det er nødrett eller nødverge.

Forebyggende arbeid

Forebyggende arbeid betyr at barnehagen skal arbeide både langsiktig og systematisk med å fremme faktorer som gir et positivt barnehagemiljø for barna. Rammeplanen forplikter oss som jobber i barnehagen til å legge til rette for lek og være til stede i leken, fysisk og mentalt. Vi skal legge til rette for at barn opplever mestring og møte barn med anerkjennelse og respekt. Ansatte skal jobbe faglig og systematisk for å fremme vennskap og fellesskap, og å sikre at alle barn er inkludert i barnefellesskapet.

Det er særlig viktig å ha god kunnskap om barnegruppa og vite hvem de sårbare barna er, og å sørge for å være i forkant før en situasjon oppstår. Enkelte grupper er mer utsatt for å oppleve utrygghet og krenkelser i barnehagen, for eksempel barn med nedsatt funksjonsevne. Barnehagen må søke å finne frem til tiltak som kan forebygge at dette skjer.

Vi skal observere og vurdere det psykososiale miljøet i barnegruppen og legge til rette for gode relasjoner. Barnehagen skal fremme positive handlinger, og arbeide for at negative samhandlingsmønstre ikke utvikler eller fester seg. Gjennom holdningsskapende arbeid og konkret handling i barnehagen skal ansatte i barnehagen skape et trygt, inkluderende og stimulerende barnehagemiljø som forebygger krenkelser.

«Leke med barn som ikke har noen å leke med»
5-åringens råd til voksnes arbeid med trivsel og inkludering

De ansatte

De ansatte i barnehagen er den viktigste faktoren for å forebygge mobbing og krenkelser. De har en avgjørende rolle og ansvar for å skape gode relasjoner, legge til rette for meningsfulle opplevelser, og skape trygge leke – og læringsmiljøer som fremmer trivsel, tilhørighet og fellesskap. Alle barn skal bli ivaretatt, og ikke oppleve å bli krenket eller krenke andre. Ansatte skal ha et bevisst forhold til hvordan de samhandler, benevner og kommuniserer med, til og om andre barn og voksne.

Kjennetegn hos ansatte i en barnehage med et godt psykososialt miljø:

- ✓ Møter alle barn med åpenhet, varme og interesse, og viser omsorg for hvert enkelt barn.
- ✓ Ser, lytter og tar barna på alvor i enhver situasjon.
- ✓ Roser, støtter og oppmuntrer barna til å vise omsorg ovenfor andre, og til selv å kunne ta imot omsorg.
- ✓ Gir barna utfordringer og oppgaver som de mestrer.
- ✓ Sprer glede og humor.
- ✓ Gir barna felles opplevelser, impulser og ideer til utvikling av leken både ute og inne.
- ✓ Tar initiativ til lek, og bidrar aktivt til at alle kommer inn i, og får delta i lek.
- ✓ Synliggjør og verdsetter ulike behov, meninger og perspektiver i fellesskapet.
- ✓ Støtter barna i å sette egne grenser, respektere andres grenser, og finne løsninger i konfliktsituasjoner.

Samarbeid med foreldrene

Barnehagebarn deltar på flere ulike sosiale arenaer som kan gi innvirkning på barnets hverdag i barnehagen. Godt samarbeid mellom barnehage og foreldre er derfor avgjørende for å legge til rette for et godt psykososialt barnehagemiljø.

Barnehagen skal legge til rette for samarbeid og god dialog med foreldrene om barnets trivsel og utvikling, både på individnivå og som barnegruppe. På individnivå skal barnehagen legge til rette for at foreldrene og barnehagen jevnlig kan utveksle observasjoner og vurderinger knyttet til barnets helse, utvikling og trivsel.

Foreldremøter kan være en god arena for å snakke om hva som kjennetegner et trygt og godt barnehagemiljø, og hvordan barnehagen og foreldrene som gruppe kan samarbeide om å skape gode forutsetninger for dette.

Dette kan barnehagen gjerne planlegge i samarbeid med Samarbeidsutvalget (SU). Temaer som kan være aktuelle å drøfte i foreldregruppa kan være:

- ✓ Hvordan vi forstår mobbing i barnehagen og forstår begrepene i lovbestemmelsen.
- ✓ Hvordan foreldrene kan gi tilbakemeldinger på barnets trivsel og opplevelser.
- ✓ Hvordan foreldrene kan vise interesse for/ bli kjent med de andre barna og foreldrene i barnehagen.
- ✓ Betydningen av at foreldrene snakker positivt om barnehagen og om andre barn når eget barn er til stede.
- ✓ Betydningen av at foreldrene deltar på arrangementer i barnehagen.
- ✓ Hvordan barnebursdager, invitasjoner til å bli med hjem og lignende bør organiseres for å inkludere alle.

Dersom foreldrene er misfornøyde med barnehagens oppfølging av barnets psykososiale barnehagemiljø kan de henvende seg til barnehageeier eller barnehagemyndigheten.

«Komme bort og hilse om morgenen»

5-åringens råd til voksnes arbeid for trivsel og inkludering

---

6 Aktivitetsplikt der barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø

Barnehageloven §42. Plikt til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø (aktivitetsplikt)

Alle som arbeider i barnehagen, skal følge med på hvordan barna i barnehagen har det. Alle som arbeider i barnehagen, skal melde fra til barnehagens styrer dersom de får mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø.

Styreren skal melde fra til barnehageeieren i alvorlige tilfeller.

Ved mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen snarest undersøke saken.

Når et barn eller foreldrene sier at barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen undersøke saken og så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø. Det samme gjelder når en undersøkelse som barnehagen selv har satt i gang, viser at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Tiltakene skal velges på grunnlag av en konkret og faglig vurdering.

Barnehagen skal lage en skriftlig plan når det skal gjøres tiltak i en sak. I planen skal det stå

- a) hvilke problemer tiltakene skal løse
- b) hvilke tiltak barnehagen har planlagt
- c) når tiltakene skal gjennomføres
- d) hvem som skal gjennomføre tiltakene
- e) når tiltakene skal evalueres

Retten til et trygt barnehagemiljø er en individuell rettighet som er basert på barnets subjektive opplevelse. Henvendelser fra barn og foreldre skal tas på alvor. Terskelen for å anse noe som en henvendelse skal være lav. Dersom barnehagen er i tvil om foreldrene ber om tiltak, skal de spørre direkte: «Ønsker du/ dere at vi skal sette inn tiltak?» Barnehagen skal på et selvstendig grunnlag vurdere om tiltak skal iverksettes.

Ved mistanke eller kjennskap til at et barn blir utsatt for krenkende ord eller handlinger er det vår plikt å gripe inn, gjøre undersøkelser og varsle styrer. Alle som arbeider i barnehagen skal varsle om krenkelser og mobbing. Styrer har det overordnede ansvaret for at barnehagen følger opp saker som gjelder det psykososiale miljøet.

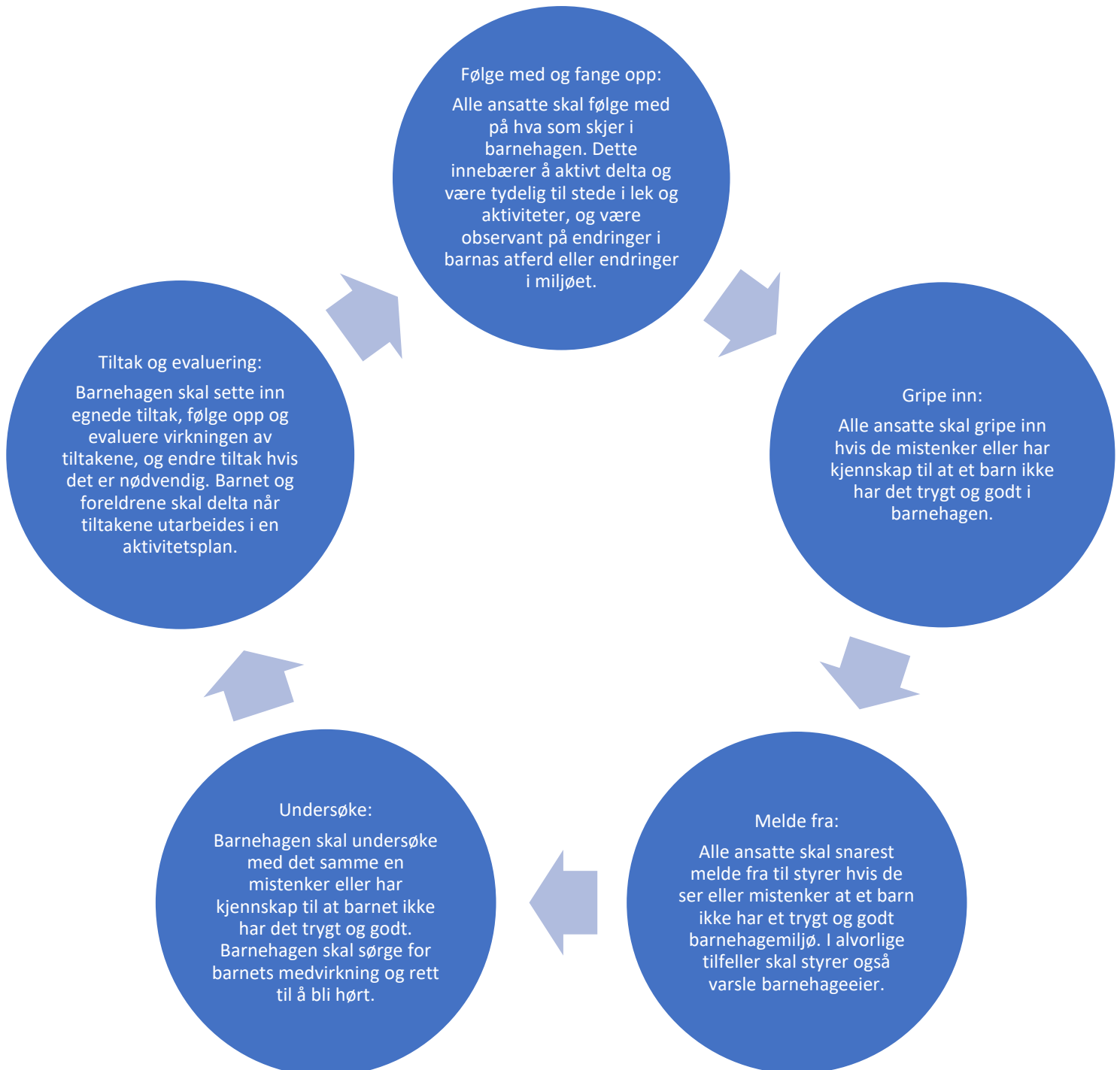
De ansatte i barnehagen skal være kjent med kommunens handlingsplan. Styrer skal alltid informeres og være delaktig i håndtering av saken. I alvorlige saker skal barnehageeier varsles. Det er viktig å møte alle de involverte i en sak med respekt,

og de ansatte skal oppleves som trygge og tydelige ovenfor barn og foreldre. Dersom en sak virker fastlåst og vanskelig å løse alene, er det viktig å be om veiledning fra barnehageeier, rådgiver for bedre barnehage – og skolemiljø, PPT, barnehagemyndigheten eller andre.

Aktivitetsplikten gjelder så lenge barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø.

Aktivitetsplikten kan illustreres med denne handlingsløyfen:

7 Skjerpet aktivitetsplikt hvis en ansatt i barnehage krenker et barn

---

Barnehageloven § 43. Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehagen krenker et barn

Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at en annen som arbeider i barnehagen, krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende straks melde fra til barnehagens styrer. Styreren skal melde fra til barnehageeieren.

Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at styreren i barnehagen krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende melde fra til barnehageeieren direkte.

Undersøkelser og tiltak etter § 42 tredje ledd skal iverksettes straks.

Når ansatte krenker barn er dette et grovt tillitsbrudd, og i grunnleggende strid med ansattes rolle i barnehagen.

Den ansatte som mistenker eller får kjennskap til krenkelsen skal straks melde fra til styrer og saken skal straks undersøkes. Den ansatte skal melde fra til barnehageeier direkte ved mistanke om eller kjennskap til at styrer krenker et barn. Kravene til ansattes handlinger følger ellers av den vanlige aktivitetsplikten. Når det er ansatte som krenker eller mobber barn skal alltid barnehageeier involveres. Dette fordi barnehageeier er arbeidsgiver og har det rettslige ansvaret for at barna har et trygt og godt barnehagemiljø. Hvis det viser seg at en ansatt har krenket et barn, må barnehagen vurdere ulike tiltak rette mot den aktuelle ansatte, etter arbeidsrettslige regler.

8 Referanser

[Barnehageloven](#)

[Rammeplan for barnehagen](#)

[Partnerskap mot mobbing](#)

Handlingsplan, partnerskap mot mobbing:

Barns trivsel – voksnes ansvar

[Hele barnet, hele løpet; Mobbing i barnehagen. Forskningsrapport 2015:](#)

Skjemaer fra side 34 – 41: Kompetansepakke; Barnas verneombud. Høgskolen i Innlandet og PBL.

[Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis \(udir.no\)](#)

Vestby kommunes samfunnsdel 2023 – 2034: [5 Trygg oppvekst \(framsikt.net\)](#)

[Er du urolig for et barn, ungdom eller familie?](#)

Bakgrunn for de nye bestemmelsene:

- NOU 2015: 2 *Å høre til. Virkemidler for et trygt psykososialt skolemiljø*
- Prop. 1 S (2015-2016): Barnehagene skal være inkludert i regjeringens arbeid mot mobbing
- Meld. St. 19 (2015-2016) *Tid for lek og læring – bedre innhold i barnehagene: «Stortinget ber regjeringen fremme forslag om egen lovhemmel om et trygt omsorgs- og læringsmiljø, jf. opplæringsloven §9a.»*

«Leke med barn som ikke har noen å leke med»
5-åringens råd til voksnes arbeid med trivsel og inkludering

---

9 Vedlegg

Det er utarbeidet prosedyrer for å forebygge og avdekke krenkelser eller mobbing, og ved mistanke om krenkelser eller mobbing samt et årshjul for å synliggjøre aktiviteter som må gjøres gjennom året. Det er også utarbeidet et undringsnotat og en mal for aktivitetsplan som barnehagene skal følge. Prosedyrene for kommunale barnehager finnes i kommunens kvalitetssystem KSX.

Barnehagene arbeider selvstendig med å skape og opprettholde et trygt og godt psykososialt miljø for sine barn, og de har ulike innfallsvinkler og arbeidsmetoder. Det finnes mye nyttig fagstoff og materiell til bruk i arbeidet. Det er laget en idébank som vedlegg til denne planen med forslag til ulike aktiviteter. Idebanken er tenkt som utkast som kan bearbeides til egen barnehage.

PROSEDYRE FOR Å FOREBYGGE OG AVDEKKE KRENKELSER OG/ ELLER MOBBING

Tiltak	Ansvar	Gjennomført Dato og signatur
Alle ansatte skal følge med på hva som skjer i barnehagen, for eksempel gjennom å snakke med barna, delta i lek og aktiviteter, ha gode rutiner for overganger, og observasjon og loggføring. Å følge med innebærer å aktivt delta og være tydelig til stede for barna. Ansatte skal være observant på endringer i barnas atferd, eller endringer i miljøet.	Alle	Hele tiden
Alle ansatte skal gripe inn hvis de mistenker eller har kjennskap til at et barn ikke har det trygt og godt i barnehagen. Dersom mobbingen pågår, skal den ansatte gripe inn og stoppe hendelsen gjennom korrigerende eller veiledning.	Alle	Hele tiden
Barnehagen skal årlig gjennomgå regelverket i barnehageloven kapittel VIII og handlingsplanen, og dokumenterer barnehagens felles forståelse for begrepene og hvordan barnehagen skal jobbe forebyggende. Ved nyansettelser informeres den nyansatte fortløpende.	Styrer	
Foreldre informeres om handlingsplanen på foreldremøtet på høsten. Barnets trivsel, trygghet og tilhørighet i barnehagen er blant temaene i utviklingssamtalene med foreldrene.	Styrer/ pedagogisk leder	
Barnehagens planer og tiltak for forebyggende og holdningsskapende arbeid gjennomføres og etterleves i barnehagehverdagen.	Styrer	Hele tiden
Kontinuerlig vurderinger av barnas psykososiale miljø med bakgrunn i kartlegging/ observasjon og informasjon fra foreldre og barn.	Pedagogisk leder	
Vi bruker ulike metoder (case, påstandspillet, dialogmodellen o.l.) for å øve oss på å oppdage og forebygge mobbing og krenkende atferd.	Styrer/ pedagogisk leder	
Barnehagen bruker ulike former for kartlegging/ observasjon av barns og ansattes aktiviteter i frilek som grunnlag for refleksjon i avdelingsmøter.	Pedagogisk leder	
Årlig trivselssamtale med alle 4 – åringene på våren og 5 – åringene (samme årskull) på høsten der tema er barnets opplevelse av trivsel, trygghet og tilhørighet.	Pedagogisk leder	
Barnehagen evaluerer sitt forebyggende og holdningsskapende arbeid hver vår, både i personalgruppa og i samarbeidsutvalget.	Styrer	

PROSEDYRE VED MISTANKE OM KRENKELSER OG/ ELLER MOBBING

Melding om mistanke om mobbing og/ eller krenkende atferd kan komme fra både barn, foreldre, ansatte og andre. Den kan være muntlig, skriftlig eller digital.

Tiltak	Ansvar	Gjennomført Dato og signatur
Den som får informasjon om eller kjennskap til mobbing informerer nærmeste leder så raskt som mulig. Skriv et undringsnotat som grunnlag før nærmeste leder og styrer informeres.	Ansatt/ pedagogisk leder/ styrer	
Det innhentes mer informasjon gjennom samtaler, observasjoner, kartlegginger og/ eller refleksjonsverktøy.	Pedagogisk leder/ styrer	
Informasjon til de ansatte som er involvert i barnegruppen, ved behov informeres hele barnehagen. Beskriv så konkret som mulig hva som har skjedd, hva som er blitt gjort og hva man tenker skal gjøres videre.	Pedagogisk leder/ styrer	
Foreldre til involverte barn skal informeres og tas med på råd. Ha fokus på hjemmets opplevelser av eget barn, andres barns trivsel og læringsmiljøet i barnehagen.	Pedagogisk leder/ styrer	
Snakk med barna om det som har skjedd. Be barna komme med forslag til hva vi kan gjøre videre. Sammenfatt barnas forslag med det de ansatte har kommet fram til.	Pedagogisk leder	
Aktivitetsplan utarbeides på bakgrunn av innhentet informasjon. Det innhentes ny informasjon gjennom samtaler, observasjoner, kartlegginger og/ eller refleksjonsverktøy for å se hvordan det går.	Pedagogisk leder/ styrer	
Evaluering etter 1 – 2 uker: <ul style="list-style-type: none"> • Evaluering av situasjonen – hvordan går det? • Gjennomgang av observasjoner • Gjennomgang av samtaler med barn og foreldre Videre tiltak: <ul style="list-style-type: none"> • Informasjon til de involverte foreldre om status • Gjennomføring av nye samtaler ved behov	Pedagogisk leder	
Ny evaluering og oppfølging månedlig, eller oftere, inntil saken er løst.	Pedagogisk leder	

UNDRINGSNOTAT

Dette skjemaet kan benyttes når du er urolig for et barns utvikling, trivsel, hjemmesituasjon eller lignende.

Ved observasjon av barnet er det viktig at oppmerksomheten skal rettes mot konkrete observasjoner, og ikke være fortolkninger av hva atferden kan være et uttrykk for. Husk at barn og foreldre skal involveres i en uro/ undringsfase.

Hva er det man faktisk ser, hører og observerer?

Notatet er ment som en hjelp/mal. Fyll kun ut det som er naturlig i forhold til saken.

Barnets navn og fødselsdato:

Hva er du bekymret for? (kryss av):

☐ Fysisk	☐ Atferd	☐ Mobbing/krenkelser
☐ Sosialt	☐ Språk	☐ Hjemmesituasjon
☐ Psykisk	☐ Syn/hørsel	☐ Annet

Hvilke vansker har barnet? Hvilke ressurser har barnet? Hvordan kommer barnets vansker og ressurser til uttrykk? Beskriv med egne ord hva du faktisk ser, hører og observerer:

Er det noe ved barnets omgivelser som kan påvirke situasjonen? (F. eks. barnegruppen, læringsmiljø, voksenrollen, systemutfordringer, hjemmesituasjonen). Beskriv med egne ord hva du faktisk ser, hører og observerer:

Hvor bekymret er jeg?

☐ Litt bekymret	☐ Den grå bekymringssonen	☐ Alvorlig bekymret

Å ta opp uro/undring – hva tror du skjer hvis du ikke tar opp din uro/undring og snakker om den? Er det noe som hindrer deg i å ta opp uroen/undringen?

_____
Dato/ underskrift

AKTIVITETSPLAN

Rettslig grunnlag:

Lov om barnehager § 42:

Når et barn eller foreldrene sier at barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen undersøke saken og så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø. Det samme gjelder når en undersøkelse som barnehagen selv har satt i gang, viser at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Tiltakene skal velges på grunnlag av en konkret og faglig vurdering.

Planen er fylt ut av:	Dato:
Barnets navn:	Født:
Barnehage:	Plan nr. (ny plan ved oppdatering/ justering):

Steg 1 – mottatt varsel om bekymring

Dato for mottatt varsel:
Mottaker:
Bakgrunn for bekymring: ☐ Barnehagens observasjoner ☐ Utsagn fra barnet ☐ Henvendelse fra foreldre ☐ Annet (utdyp)
Hva handler bekymringen om – beskriv:

Steg 2 – undersøkelser

Barnehagen foretar nødvendige undersøkelser. Dette kan dreie seg om samtale med foreldre, samtale med barnet/barna, observasjoner el. annet. Barns rett til medvirkning og hensynet til barnets beste jf. barnehageloven § 3, skal legges til grunn. Barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet.

Hvilke undersøkelser har barnehagen gjort?	
--	--

Hva har kommet frem i undersøkelsene?	
Er det nødvendig med ytterligere undersøkelser? Utdyp.	

Steg 3 – Møte før iverksetting av tiltak

I dette møtet fremlegges denne aktivitetsplanen. Når det er enighet om tiltak, signerer partene som er til stede bakerst i dokumentet.

Dato:	
Til stede i møtet:	
Tiltak som iverksettes – (ved flere tiltak kan disse godt nummereres)	
Beskrivelse av tiltak – hvordan skal dette gjøres i praksis:	
Begrunnelse for valg av tiltak – hvilke problemer skal tiltakene løse	
Mål for prosessen (beskriv gjerne ønsket situasjon):	
Når igangsettes tiltak – dato:	
Ansvarlig for tiltak:	
Dato for oppfølgingsmøte:	

Steg 4 – evalueringsmøte

Dato:	
Til stede i møtet:	
Har tiltak hatt ønsket effekt? Foreldre: Konkretiser hvordan tiltak har hatt effekt. Opplever foresatte at problemet er avhjulpet?	
Har tiltak hatt ønsket effekt? Barn: Konkretiser hvordan tiltak har hatt effekt. Opplever barnet at problemet er avhjulpet?	
Har tiltak hatt ønsket effekt? Barnehagen: Konkretiser hvordan tiltak har hatt effekt. Opplever barnehagen at problemet er avhjulpet?	
Har barnet, foreldre og barnehagen en felles opplevelse om at barnet har det trygt og godt i barnehagen?	☐ Ja – gå til lukking av sak ☐ Nei – gå til neste punkt – nye

* Hvis nei: Kopier steg 3 (boksen som omhandler tiltak) og steg 4 (boksen som omhandler evaluering). Gjentas til saken kan lukkes.

Steg 5 – lukke sak

Barnet, foreldre og barnehagen har en felles opplevelse av at barnet har det trygt og godt i barnehagen. Konkretiser fra alle parter.	
--	--

Dato og signatur

Signeres i første møte, ved enighet om tiltak.

Forelder

Forelder

_____
Styrer

Dato og signatur

Signeres når sak er avsluttet.

_____
Forelder

_____
Forelder

_____
Styrer

